

13 küsimust Mati Abelile tema 5×13 juubeli puhul

1. Miks Sa matemaatikasse tulid/läksid? Kas muud valikut polnud?

Kooliteed alustasin 1950. aastal Kohtla-Nõmmel, kuid lõpetasin Jõhvi I Keskkooli. Matemaatika tundus mulle lihtsa ja meeldiva õppeainena. Koolipoisina mu põhitegevuseks oli muusika. Eriti huvitas helilooming, kuid kuna muusikakoolis ei õpetatud ei harmooniat ega ka kompositsiooni, kavatsesin pärast keskkooli minna muusikat õppima kas Tartusse või Tallinna. Kui sain kuulda, et harmoonia tuginevat matemaatikale ja matemaatika õppimise võimalusi tutvustati meile Tartus 1961. aasta matemaatikaolümpiaadi päevil, siis see andis mulle tõuke tulla Tartu Ülikooli. Siin selgus, et komponeerimist ei oska õpetada ükski matemaatikaõppejõududest ning järgi jäi ainult matemaatika.

2. Mis ajendab koolipoissi enam? Uudishimu, eneseületamine, tahtmine olla teistest parem?

Mäletan, et teises klassis lahendasime sõbraga kõik õpikus olevad matemaatikaülesanded, kuid alles keskkooli lõpuklassis mind üllatas üks raamat, kust sai midagi matemaatikast lugeda peale kooliõpikute.

3. Medal kooli lõpetamisel! Millist tähtsust on sellel noormehele?

Mul oli hõbemedal, kuid mingil põhjusel ma sain selle kätte alles kaks aastat hiljem. Kui ülikooli astusin, ei tähendanud see tol ajal midagi. Kõiki võeti vastu sisseastumiseksamite alusel. Sooritasime viis eksamit.

4. Kas matemaatika loengud pole ka tüütud? Kas õpetajasse suhtuti tõsiselt, innuga või huumori ja irooniaga?

Ei mäleta, et loengud oleks tüütud olnud. Sõltus õpetajast/õppejõust, keda austati ja kelle üle nalja visati.

5. Mis otsustab valiku? Miks ühed valivad analüüsi, teised algebra, kolmandad statistika ... ?

Valik analüüsi kasuks sõltus õppejõust. Esimesel kursusel SIMSON BARONI ringis anti huvitavaid probleeme iseseisvalt uurida. BARONI juures kirjutasin ka semestritöö. Teisel kursusel kutsus mind enda juurde JAAK HION. Geomeetrias mingeid lisatülesandeid ei tutvustatud ega juhendamisele ei kutsutud.

6. Kas valdkondade spekter matemaatikas avaneb piisavalt hästi?

Järjest laieneb.

7. Mis toimub teaduse maailmas?

Kui rääkida matemaatika rakendustest, siis lineaarsete topoloogiliste ruumide asemel samm-sammult üha rohkem ja rohkem läheb vaja mudelina topoloogilisi mooduleid üle topoloogiliste algebrate. Ka geomeetriliste probleemide puhul.

8. Kas Tartu on provints, või sugugi mitte? Mille poolest?

Tartu on tore ja vaikne linn, nagu loodud teadusega tegelemiseks. Matemaatika ainsaks keskuseks Eestis on Tartu, Tallinn aga vähesel määral. Provintsiks peavad Tartut vaid need, kes tahavad olla tähtsamad kui meie.

9. Mis on meie teaduses murettekitav (peale rahapuuduse)?

Ühiskonnas, kus valdab tarbijate mentaliteet, on langemas huvi teaduse ja süvauuringute vastu. Teadmised, mis on meile vajalikud edasi jõudmiseks, jäävad kasinaks.

10. Kas teadlased, k.a. koolipedagoogid, on Eesti ühiskonna (intellektuaalne) eliit või ... ?

Loomulikult. Kuid maapiirkondades kindlasti kooliõpetajad.

11. Mida muuta, et noortel oleks huvi täppisteaduste ja matemaatika vastu?

Seda tuleb teha valitsuse ja meedia tasemel. Ei piisa sellest, kui president rõhutab korduvalt matemaatika tähtsust ja teised vaikivad. Sageli mõni kultuuritegelane või ajakirjanik uhkustab sellega, kui rumal ta on matemaatikas ja kui vähe on talle tähtis olnud matemaatika õppimine koolis. See on masendav. Meedia peaks veenvalt rõhutama matemaatika samaväärset tähtsust näit. võõrkeeltega ning kutsuma kõiki üles tõsiselt suhtuma matemaatika õppimisse ja õpetamisse.

12. Milliseid muutusi loodad näha 13 aasta pärast, mõeldes positiivselt ...

Tahaks loota, et meie instituut oleks alles ja tudengeid oleks kordades rohkem kui praegu. Tahaks, et matemaatikat hakkaks hidama valitsus ja riigikogu. Et õpetajad ja õppejõud saaksid palka nagu näeb ette nende palgamäärustik. Praegune olukord on alandav.

ja negatiivselt ...

Või sammume samal mõttetul tasandil nagu praegu.

13. Kuhu on arenemas topoloogiline algebra? Kuidas ta mõjutab muud matemaatikat?

Kõige veenvam näide topoloogiliste algebrate uurimise vajadusest: mikromaailma mudeliks on topoloogiline moodul üle topoloogiliste algebrate, lineaarsest ruumist ei piisa. Seega mikromaailma tundmaõppimine vajab rohkem ja rohkem selgust selles üldises teoorias. Kui me topoloogiliste algebrate ehitust piisavalt ei tea, ei saa me täpsemini kirjeldada ka mikromaailma. Perspektiivne on kindlasti topoloogiliste moodulite areng K -teoorias, mittekommutatiivses geomeetrias, algebralises geomeetrias, kaasaegses funktsionaalanalüüsis, moodul-kihtkondades – kõikjal, kus on tegemist algebra, topoloogia ja topoloogiliste lineaarsete ruumide struktuuridega.

Küsimusi esitas MAIDO RAHULA